

به نام خدا

ارزیابی و مداخله کارکردی
(راهنمایی برای شناخت رفتارهای ناهنجار)

تقدیم به :

پویندگان راستین طریق علم و تقوی

با تشکر از:

- آقای دکتر رجب صمدی مدیر کل بهزیستی استان تهران
- خانم دکتر مهرنوش خشنودی فر مسئول دفتر پژوهش بهزیستی استان تهران
- آقای کاظم نظم ده معاون توانبخشی بهزیستی استان تهران

عنوان کتاب: ارزیابی و مداخله کارکردی (راهنمایی برای شناخت رفتارهای ناهنجار)
عنوان اصلی کتاب:
Functional Assessment & Intervention
A Guide to Understanding Problem Behavior

نویسنده: James E. Carr & David A. Wilder

مترجم: حشمت الله جلیلی، فرانک تفرشی

ناشر: موسسه فرهنگی هنری طاهر

طراحی جلد: بیتا پروین

امور رایانه و صفحه آرایی: مهدیه نورانی

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۴

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

Carr, James E

کار، جیمز، ۱۹۷۰-م

ارزیابی و مداخله کارکردی: راهنمایی برای شناخت رفتارهای

ناهنجار / مؤلفان جیمز کار، دیوید ویلدر؛ مترجم فرانک تفرشی،

حشمت الله حبیبی، - تهران: طاهر، ۱۳۸۴.

۴۰ ص: جدول، نمودار.

ISBN: 964-7787-97-9 ریال: ۱۲۰۰۰

Functional assessment ...

عنوان اصلی:

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

۱- عقب ماندگی ذهنی -- تغییر رفتار. ۲- رفتارسنجی. ۳- معلولان

-- کارکرد سنجی. الف. وایلدر، دیوید، ۱۹۴۹- م. Wilder, David.

ب. تفرشی، فرانک، ۱۳۴۵- مترجم. ج. حبیبی، حشمت الله، ۱۳۳۰

- مترجم. د. عنوان. ه. عنوان: راهنمایی برای شناخت رفتارهای ناهنجار.

الف ۴ / ۵۲ / HV ۳۰-۴ ۶۱۶/۸۵۸۲

۱۳۸۴

۴۲۸۴۱-۸۳ م

کتابخانه ملی ایران

فهرست

۲	مقدمه مترجمان
۳	مقدمه
۵	منشاء تقویت رفتارهای ناهنجار
۵	تقویت مثبت اجتماعی
۶	تقویت منفی اجتماعی
۷	تقویت مثبت خودکار
۷	تقویت منفی خودکار
۸	سایر علل تقویت رفتار و مدل تشخیص رفتاری
۱۰	ارزیابی کارکردی رفتار ناهنجار
۱۰	ارزیابی گوشگیری
۱۳	ارزیابی توصیفی
۱۵	تحلیل تجربی
۲۰	مداخلات رفتاری
۲۰	مداخلات مبتنی بر توپوگرافی
۲۱	مداخلات کارکردی
۲۳	مداخلات رفتاری برای رفتارهای ناهنجار ناشی از تقویت مثبت اجتماعی
۲۶	مداخلات رفتاری برای رفتارهای ناهنجار ناشی از تقویت منفی اجتماعی
۲۹	مداخلات رفتاری برای رفتارهای ناهنجار ناشی از تقویت مثبت خودکار
۳۲	مداخلات رفتاری برای رفتارهای ناهنجار ناشی از تقویت منفی خودکار
۳۴	نتیجه گیری
۳۵	فهرست معانی

مقدمه مترجمان

کتاب حاضر به منظور معرفی ارزیابی و مداخله کارکردی برای رفتارهای ناهنجار نوشته شده است و یک راهنمای آموزش مناسبی جهت آشنایی با اصول ارزیابی و مداخله کارکردی است و خواننده را با نحوه اجرای ارزیابی کارکردی و استفاده از مداخلات رفتاری مناسب آشنا می‌کند. این کتاب بگونه‌ای نوشته شده است که تا حد ممکن کاربردی باشد. مطالعه این کتاب به تمام متخصصین علوم انسانی بویژه روانشناسان، کارشناسان توانبخشی، پزشکان و مددکاران اجتماعی توصیه می‌شود. همچنین این کتاب برای متخصصین پژوهشگر در زمینه رفتارهای ناهنجار می‌تواند بسیار مفید باشد.

یکی از نویسندگان این کتاب پرفسور جیمز کار می‌باشد که تحلیل‌گر رفتار در دانشگاه نوادای آمریکا است و در زمینه ناتوانیهای رشدی، مشکلات هیجانی، تیک و اختلالات نقص توجه فعالیت می‌نماید و مقالات بسیاری از وی در زمینه اصول تشخیص و درمان اختلالات رفتاری تاکنون در مجلات علمی چاپ شده است. نویسنده دیگر کتاب دکتر دیوید ویلدر متخصص روانشناسی رفتاری در دانشگاه جان هاپکینز آمریکا است و در خصوص ناتوانیهای ذهنی کودکان و بزرگسالان فعالیت می‌نماید و مقالات زیادی در خصوص درمان اختلالات رفتاری توسط وی به رشته تحریر درآمده است. امید است مطالعه این کتاب بتواند منجر به شناخت بیشتر نسبت به رفتارهای ناهنجار شود.

فرانک تفرشی

حشمت الله جلیلی

مقدمه

متخصصین علوم انسانی غالباً با تنوع وسیعی از رفتارهای ناهنجار^۱ در رابطه با افرادی که به آنان خدمات ارائه می‌کنند مواجه هستند. در گذشته این متخصصین از «مدل پزشکی»^۲ تبعیت می‌کردند. این مدل با این استدلال شروع می‌شود که تمام رفتارها علت‌های درونی دارند. مثلاً اگر فردی میز غذا را واژگون کند اینطور تصور می‌شود که این رفتار در اثر نارضایتی^۳ اوست. بدینسان رفتار به یک عامل درونی منتسب می‌گردد. همانطور که بعداً شرح خواهیم داد این نوع استدلال در مورد رفتار انسان نادرست و نهایتاً بی‌حاصل است. چرا فرد میز را واژگون کرد؟ چون اوناراضی بود ... از کجا می‌دانید که او ناراضی بود؟ ... چون میز را واژگون کرد.

هر رفتاری که به عوامل درونی منتسب می‌شود ممکن است ما را دچار چنین مخمصه‌ای بکند. مثلاً اگر جای «نارضایتی» را با «افسردگی» عوض کنیم می‌بینید بازهم با تنگناهایی مشابه در شرح علت رفتار مواجه هستیم. مشکل دیگر استناد به علت‌های درونی رفتار اینست که به ما مجال نمی‌دهد به جز از مداخلات پزشکی (تجویز دارو) از سایر روش‌های درمانی استفاده کنیم.

بیش از هزار گزارش موردی در بین پژوهش‌ها وجود دارد که نشان می‌دهند عامل درصد بالایی از رفتارهای ناهنجار رویدادهای محیطی^۴ هستند، نه الزاماً شرایط درونی فرد. رویکردهای محیطی یا رفتاری از این لحاظ مفید هستند که به ما اجازه می‌دهند ویژگیهای محیط فرد را که ممکن است

-
1. Problem behavior
 2. Medical model
 3. Frustrated
 4. Environmental

مسئول رفتار ناهنجار او باشند، مورد بررسی قرار دهیم. اگر بتوانیم این ویژگیها را مشخص کنیم، دیگر در دام «حلقه معیوب» این نوع تشریح رفتار نخواهیم افتاد. گرچه بسیاری از مطالعات نشان می‌دهد که مشکلات پزشکی می‌توانند با رفتار ناهنجار در ارتباط باشند اما احتمالاً آنها تحت تأثیر رویدادهای محیطی نیز قرار می‌گیرند (که ما در مورد آنها تحت عنوان تقویت منفی خودکار^۱ بیشتر بحث می‌کنیم). مطالب این کتاب بر مبنای علل محیطی و رفتاری ارائه شده است.

www.ketab